

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕЙ М. ДЕМКОВА ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ

Коробченко А. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

Розвиток шкільної природничої освіти в Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст. тісно пов'язаний з невтомною працею видатних педагогів, учителів, методистів, учених. Серед них особливе місце належить визначному українському педагогу, науковцю М. Демкову. Своє творче життя він присвятив освіті народу, розвитку педагогічної науки. Погляди М. Демкова на зміст, сутність процесу виховання, його методи і засоби були прогресивними для епохи, в якій він жив, і залишаються актуальними в наші дні. Творчу спадщину видатного педагога почали активно досліджувати на початку 90-х років ХХ століття. Дослідники й сьогодні розкривають все нові грані його педагогічного таланту (Н. Белкіна, О. Голюк, С. Єгоров, Л. Задорожна–Княгницька, М. Красновид, О. Потапова, Т. Самоплавська, А. Циганок). У зв'язку із зростанням в сучасному світі ролі природничої освіти заслуговують на увагу й природничо-наукові погляди та ідеї педагога.

Вивчення педагогічної спадщини М. Демкова доводить, що він активно пропагував природничі знання. Був прихильником єдності формальної та матеріальної освіти. Враховуючи потреби економічного розвитку Росії кінця ХІХ ст., виступав з пропозиціями про посилення ролі природничих дисциплін в шкільній освіті. Вважав, що вивчення природознавства так само необхідне, як і вивчення рідної мови та арифметики. Наполягав на тому, що вивчення дисциплін природничого циклу є джерелом формування у молоді гносеологічних поглядів, світоглядних переконань, а також засобом розвитку розумових здібностей, мислення, виховання моральності. На з'їздах учителів, курсах, конференціях та нарадах ратував за включення природознавства до усіх без виключення загальноосвітніх закладів з поділом його на елементарний і науковий курси. Був переконаний, що за запропонованим ним елементарним курсом учні набудуть відповідних навичок до спостережень і досліджень, а в науковому курсі зможуть перейти до систематичного вивчення ботаніки, зоології і мінералогії та фізіології людини. Під час проходження наукового курсу припускав можливість ознайомлювати учнів старших класів з найважливішими теоріями і гіпотезами.

Актуальними є ідеї, висловлені педагогом в таких працях, як «Природнича історія для народної школи», «Про елементарне викладання природознавства», «Значення природознавства і наукове його викладання», «Логічні основи природознавства», «Про заняття природничою історією з маленькими дітьми». Звернення до наукових праць М. Демкова є, на наш погляд, дуже своєчасним. Їх ретельне вивчення сучасними дослідниками допоможе краще зрозуміти генезис шкільної природничої освіти в Україні та актуалізувати ідеї педагога в процесі навчання природничим дисциплінам.

